

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Devarim

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

DT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9976

קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני
 ישראל: יט לא תביא אתנן זונה ומתיר
 מלב בית יהוה אלהיך לכל נדר כי תועבת
 יהוה אלהיך: סס שניהם: ס כ לא
 תשיר לאחיהך גשף גשף גשף אבל גשף
 כל דבר אשר ישך: כא לנכרי תשיר
 ולאחיהך לא תשיר למען יברכה יהוה אלהיך
 בכל משלח ידך על הארץ אשר אתה
 בא שמה לרשתה: ס כב כי תדר נדר
 ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו כי נדרשו
 ידרשנו יהוה אלהיך מעמד ונהיה בה חטא:
 כג וכי תחבל לנדר לא יהיה בה חטא:
 כד מוצא שפתיך תשמר ועשית באשר
 נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת
 בפיה: ס ס כה כי תבא בכרם
 רעף ואכלת ענבים כנפשה שבעה ואר
 ביה לא תתן: ס ס כו כי תבא בקמת
 רעף וקטפת מלילת בידך וחרמש לא תניף
 על קמת רעף: ס ס א כי יקח איש
 אשה ובעלה והיה אסורא תמצאתן בעיני
 חקעט כי מצא בה ערות דבר ולכתב לה ספר
 כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו: ב
 וצאה מביתו והלכה וקיתה לאיש אחר:
 ושנאה

מז קרנך בדויטב ליה לאותוניניה: יח לא
 תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבר ולא
 יסב גבר מבני ישראל אתתא אמה:
 יט לא תעיל אגר וניתא וחולפן בלביא
 לבית מקדשא דני אלהך לכל נדרא ארי
 מרחק קדסיי אלהך אף מרגיהון:
 כ לא תרבי לאחוד רבית כסף רבית
 עבור רבית כל מדעס דמחרבי: כא לבר
 עממין תרבי ולאחוד לא תרבי בדיל
 דיברכינד יי אלהך בכל אושטות ידך על
 ארעא דאת עליך לחמן למרחה:
 כב ארי תדר נדר קדסיי אלהך לא
 תאחר לשלמותיה ארי מתבע יתבעיניה
 יי אלהך מנד ויהי בך חובא: כג נארי
 תתמנע מלמדר לא יהי בך חובא:
 כד אפקות ספונד תטר ותעביד כמא
 דנדרתא קדסיי אלהך נדבתא כמא
 דמליקתא בפומך: כה ארי תתגר בערמא
 דחברך ותיכול ענבין כנפשה שבעך ולמנד
 לא תתן: כו ארי תתגר בקמתא דחברך
 ותקטוף מלילן בידך ומנלא לא תרים על
 קמתא דחברך: א ארי יסב גבר אתתא
 ויבעלינהויהי אסורא תשכח רחמין בעיניהו
 ארי אשכח בה עבית פתנס ויכתוב לה
 גט פטורין ויתן בידה ויפטרנה מביתיה:
 ב ותפוק מביתיה ותהך ותהי לגבר

תקע"ב

תקע"ד

תקע"ה

סצוה תקעו
חמישי
סצוה תקעו

תקע"ה

אחרן

רשי

(יח) לא תהיה קדשה יי סדרת חקודת מחמת לונות: ולא יהיה קדש (סנהדרין כד) מוון למסכסומרי ואלוקלוס מרג' ס
 לא תהיה חת תל סכנות ישראל לברכה עכדת . סוף וימוקרת לבעלת זנות הית

בדיוטוב ליה לא תוניניה במלון : יח לא תפסון
בגתיון למהו נפקת קרא : ולא יתפס גברא בר
ישראל גר גרמיה וכו' : יט לא תעלוני אגר
מוחכות מטעיתא פירוני דקלב לקרא כבי מוקדשא דני

לא תהוי נפקת קרא מבנתהון דבית ישראל ולא יהוי נפס
בר מן בני ישראל :
לא תעלוני אגר דוני פירוני קלב :

אלהכון לכל גררא כל דכון לשאר קירגניא ארום כחוק קדם : אלקהכון אויף תרווחון : כ לא תרבי מדילך
לחקך על מופי דאונפך לא על מופו דקסיף ומפוי דמיקלא ולא על מופי דכל טבעס דמתרבי : כא דבר
עמיון תיוף מניה גריכותא ולאמוד לא תיוף גריכותא מן גבול דגריכותך : אלקהך בכל אושטות ירך על ארעא
דצנה עליל לחמן למימה : כב ארום תידרון גררא קדם : אלקהכון לא תיתרון לשלמימה מלת מגין ארום
מתבע יתבעינה : אלקהכון דקירגניא לא יהי חוב ופסילא דבתפתיק מרי עלקא קאי ולא יהי בך חובת עיבור
גררא : כג וארום תתפנעון מלבער לא יהי כטון חוקא : כד מוקתא דתיפוק מן שפונתכון תדימון
מפונתא דבשרון לאתעובדא תעבדון ודלא בשרון לאתעופדא לא תעבדון ותיקמא דגרתון משלמון חטאתא ואשקא
עליון ונקסת קודשין תחבון קדם : אלקהכון וניסקתא מיהון ונקבית בית מוקדשא דמלילתון תתגון ולעני צבנתא
מה דאמרתון בפומכון : כה ארום תיעיל למיסב אנרא בפועל דכרמא דחקך ומיכל קרעוה גפשיך עד
דחפצע ולוור צנד לא תתן : כו ארום תיעילו למיסב אנרא בפועל דקמא דחקך ותקטוף פירוני בידך
ומקלא לא תריש על מקתא דחקך : א ארום יסב גבר אירא ועיל עלה ויהי אין לא השקמת בתמן
בעניי ארום אשבח בה עבירת שתעס ויחתיב לה ספר מירובין קדם כי דינא ויתן גרשותה ויעיל יתה מבימה :

ב ונפקת

רש"י

מאחר שאין קדושין תופסין לו כה שהרי הוקפו לחמור שאתר (בראשית כב) שכל פה עם החמור עם הדומה לחמור ולא יסגברא וסאי
ישראל חתתא חנה שאף הוא נעשה קדש עלידה שכל בעלותיו כעילת זכות שאין קדושין תופסין לוכה : (יט) אהני זונה - נתן לה
עלה כאתנה פסול להקדשה - ומחיר כלב - המליף מה כלכל : גם שניהם - (כ"ט) לרכות שכוויהם כגון חטים ועשאן סלת :
(כ) לא השיך - אזורה ללוה שלא יתן רבית למלוה ואת כזורה למלוה (ויקרא כה) את כספק לא תתן לו כספק (ב"מ ע)
(כא) לגבית השיך - ולא לאחזר (ד"ה ד) לאזכא חכלל עשה עשה לעכוני עליו כשני לאוין ועשה : (פנ) לא האחר
לשלמו - (ספרי) שלשה רגלים ולמדוה רכותיו מן המקרא : (כג) מוצא שפתוך השמור - (ר"ה ו) ליתן עשה על לא
תעשה : (כה) כי הבא בכרם רעך - (כ"ט פז) כפועל הכתוב מודר : ואל כליוך לא חתן - מכאן שלא דברה תורה אלא כטעם
הכזיר כזון שאתה מותן לכליו של בעל הכית אבל שכרו אם כל לעדור ולקשקש אינו אובל : כנפשך - כמה שתרצה : שכעך - ולא אכילה גסה :
(כו) כיהבא בקמת רעך - (שם) חף ו כפועל הכתוב מודר : (א) כי מצא בה ערות דבר - מזה עליו לגרסה שלא
תמלא חן כעניו - (ס"א) מזה שלת תמלא חן כעניו : (ב) לא יישאחר - (גיטין ז) אין וסכנו וכו' שלראשון הוא הויא רשעה
מתוך

רש"י

(יח) קדשה - אנה - פניה ונאפת - קדש כל על פניות כלל כתובה וקדושין ולא מיוחדת לו ככלגשים : (כ) לא תשך -
לפי הפשט כמלוה מודר :

מכלל יופי

האדם נקרא נשך ולא השיך עובר לשלישיכי המלוה הוא
מישיך והכסף או האוכל נושך כמו שאמר כל דבר אשר ישך
והלורה נשך ורו"ל אטרו שהוא אזורה ללורה :
(כה) (שקעך) - שם : (כליו) - משתמשים במלה
הזאת - בכל מיני השימוש : (כו) (מלילה) -
ענין המלילה ידוע בכדוריו"ל מוללין מלילות ומפרכין
קטנית ביוס טוב : (והרמש) - פירושו מוגל :
כד (א) (וכעלה) - הכעילה הוא האישות : (קריאת)
שם

ג ושנאה האיש האחרון ולכתב לה ספר
 בריחת ונתן בידה ושלחה מביתו או כי
 ימות האיש האחרון אשר לקחה לו לאשה :
 ד לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה
 לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר
 השמאה כיתועבה הוא לפני יהוה ולא
 תחטיא את הארץ אשר יהוה אלהיה נתן
 לך נתקה : ס ה כידקח איש אשה
 חדשה לא יצא בצבא ולא יעבר עליו לכל
 דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמה את
 אישמו אשר לקח : ו לא יחבל רחים
 ורכב כיונפש הוא חבל : ס ז כיומצא
 איש גנב נפש מאחיו מבני ישראל
 והתעמר בו ומכרו ומת הנגב ההוא ובערת
 הקע מקרבך : ס ח השמר בנגע
 הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו
 אתכם הכהנים הלויים באשר צויתם
 תשמרו לעשות : ט זכור את אשר עשה
 יהוה אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים :
 ס י כיתשה ברעה משאת מאומה

תפ"ח
 ששי
 תפ"א
 תפ"ב
 מצות תקט
 מצות תקט
 הקפה

אחרון : ג וישננה נברא בתראה וכתוב
 לה נטפישורין ונתן בידה ויפשידינה מביתיה
 או ארי ימות נברא בתראה דנסבה ליה
 לאנתו : ד ליתליה דישו לבעלה קדמאה
 דפטררה למתב למסבה למתוי ליה לאנתו
 בטר דאסתאבת ארי-מרחקא היא קדם יי
 ולא תחגיב ית-ארעא בני אלהך ויחייב לך
 אחסנא : ה ארי-יסב נבר אתמא חדתא
 לא יפוק בחילא ולא יעבר עלוהי לכל
 פתנס פני יהי לביתיה שמה חדא ויחדוי
 ית-אתתיה דנסיב : ו לא יסב משכונא
 ריחיא ורכבא ארי-בהון מתעביד-מזון
 לכל-נפש : ז ארי-ישתכח נבר גניב
 נפשא מאחורוי מבני ישראל ויתמר-בה
 וינבניה ויתקטיל ננבא ההוא ותפלי עביר-
 דביש מבינד : ח אסתמר במכתש-סגירו
 למטר לחדא ולמעבר בכל דילפון ירכון
 בהניא לינאי כמא דפקדתינן תטרון למעבר :
 ט הוי-דכיר ית דעבר יי אלהך למרים
 באורחא במפקכון ממצרים : י ארי-תרשי

בחרך

רשיי

לא

נתון ביתו והכניסה : (ג) ושנאה האיש האחרון . הכתוב מכוון סופו לשנאתה ולא קוברתו שנאת אריות :
 (ד) אחרי אשר הוטמאה . (יבמות יא) לרכות סוטה שנקתרה : (ה) אשה חדשה . שהיא חדשה לו ואפילו חלמה פרט
 לחתור גרושתו : ולא יעבור עליו . דבר הנכח . לכל דבר . (ספרי פסוקה מן) שאם נזר הכח לא לסקת מים ומזון ולא לתקן
 דרכים חבל החורים מעורכי החלחלה על פי כהן כגון כנה בית ולא חנכו או ארש אשה ולא לקחה מספיקין מים ומזון ויתקנין את הדרכים :
 יהיה לביתו . (שם) חף כספיל ביתו אם כנה בית ומכנו ולא חנכו ויתקנין מים ומזון ויתקנין את הדרכים :
 יהיה . לרכות את כרמו : ושמה . ישמה את אשתו ותרנומו ויחדית את עיה והמתרגס ויחדית עם את עיה וטועה הוא שן זה תרגום של
 ושמה חל של ומשמה (ו) : (ו) רחים . היא התחמונה : רכב . היא העליונה : לא יחבל . אם כח למשכנו על חוכוכית דין לא יושכנו
 בדברים שעושים כהן אוכל נפש (ב"ם קיג) : (ז) כיומצא . (ספרי) בעדים והתראה וכן כל ימצא שכתורה : והתעמר בו . אינו חייב עד
 שישתמש בו : (ח) השמר בנגע הצרעת . שלא תלוש סימני טומא ולא תקון את הכהרת : ככל אשר יורו אתכם . אם
 להפגיר אם להחליט אם לטהר : (ט) זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים . (ספרי) אם כח לאוהר שלא תלקח כל יעת חל :
 תספר לזך הרע זכור העשוי למרים שדברה כחמים ולקחה כנגעים : (י) כיתשה ברעך . תמוכ בחטריך : מושאה מאומה
 שם

ב ונתת מפי' רעה ותתן ותתן לנבר איתרון : ג ואכריוו עליה מן שמיא דקניניה גברא בתראה ויכתוב
 דה ספר תירובין ומה פרישקה ויטיל לה מפי' מית או אכריוו עליו וימית גברא בתראה דנסבה ליה לאנתו :
 ד לית ליה רשו לבעלה קמא דפטררה מן שירי' למתוב דמסכה למתני ליה לאנתו מן בת דאיסקאבת
 ארום מרתקא היא קדם : ו' ולא מרתקין בנהיא דרזיליר מניה ולא תתיב חובת מותגא ית ארעא ד' אדרהכון ותיב
 לבון אקסגא : ה ארום ישב גבר איהא דתמא בתולקא לא יפוק בתולקא דלא יארע עליו כל מעדעם ביש
 פני יתי בבימיה שמא תמא ותחי עם אנתמיה דגסיב :

ירושלמי

ו לא תמ'שקנו רחיא ותיכבא ארום צורכי נפשא רוא
 קמ'שפון : ולא תתנו איסורי תתניו ובלין ארום כל בעבד
 אילין קפר בתי עלקא דאמי :

ז לא ימשפן גבר ריחיא וריבא ארום צורכי
 דתהון מתעבד מוזן לכר נפשא רוא קמ'שפון ולא
 יהו גבר אפר תתניו ובלין בתרשין ארום נפשא דעתיד
 למיפס מנתון הוא קמפל : ז ארום ישקבה בר

ט גניב נפש מאחיו מבני ישראל ויעבד ביה פרקמטיא וזבניניה ונתקטיל גברא ההוא בשניוקא דסודרא והפלי עבד
 דביש מפי' : ח אספתרו דלא למקטוע בישרא דביה בתקי אלהו למנטור לתרא למעבד ביני מכפ'ש
 צורקתא למכפ'ש ניתקא ביני מסאבא לביני ביקא הי קבל מה דלשון נתכון פהניא דמיל'שיבט לוי תיקבא דפקדתינו
 מנטרון למעבד : ט תו ותירון דלא למיתקשד מד בתכריה דלא ידקו תו דכריו מה דעבד : אלהכון למקרים
 דחשברה למשה במלקא דלא נתן ביה וקלת בצורעא ואתעקבת בארקא במפקכון ממצבים : ארום תו'פון

בתכריכין

באר רחובות דקדוקי רשי

(ו) מה דקאמר ישמח את אשתו וידוע כי כוונתו היא כי יחייב לה להינשא לו ומה דקאמר עוד ויתרגמו וישרי ית אלתיה לזה
 הוצרכת לדעת כי מלת שפוח הש"ן כקמן הוא לשון מועל עומד בעצמו (ע' פרייזשט'ן זעלכ'ן) אבל שפוח כתיב הש"ן הוא
 טיגל יונא (ע' מחכט פרייזשט'ן ח'ין אגדר'ן) לזה קאמר דיפה תירגם המתרגם ית אלתיה כי מלת ית מתוקן בתרגום לפועל
 יונא

רשב"ם

(ו) כי נפש הוא חוכל - כתרגומו : (ח) השמר כנגד הנרעת לשמור מאד ולעשות אפילו הוא מלך כעוזה לא יכבדוהו אלא תסגר
 (שבעת הימים) ויטלוהו וכד יפס : ככל אשר יורו אתכם - שהרי תזכור את אשר ה' אלהיך עשה למרים שאף על פי שהיתה נביאה ואחות
 משה לא חלקו לה כבוד אלא תסגר שבעת ימים : (ט) כדרך כנאיתכם מתנזרים שאע"פ שהיו ערודים ללכת העם לא נסע עד האסיף מרים
 וכ"ס

מכלל יופי

הראוי התטמאה ורגו מורכב מן (ד) אחרי אשר התטמאה - והתעלל
 ופירושו הריק"ם לשון מניעה כדומר
 אחרי שנמנעה ממנו שלא יוכל לקחת בעודה אשת אחרון
 וכן וכאזה הפירוש לדעת רז"ל שקבלו שאפילו נתאסרה
 לאחר אף על פי שלא נבעלה לו אסורה לבעלה הראשון
 דכתיב ויהיה לאיש אחר כיון שהיתה בה הויה ואם זנדרה
 כוונה לחזור לראשון כיון שלא היתה בה הויה אסרן
 הטמאה ריפה לומר נמנעה לא מלשון טומאה שאין הדבר
 תלוי בבעילה : (ה) (אשה חדשה) - שההיה
 חדשה אצלו פרט למחזור את גרושתו אבל אלמנה וגרושת
 אחר כמשמע : (ו) (לא יחבל) - בשוא ופתח החי'ת
 ורשת חבית : (ג'תים) - לפי
 שרין שרין אבנים וכשרט ריש ויתכן עוד לפרש כי
 יקראו בלשון שהים התחנן' רמים היא על השמים לא על

התחננה לכד כי התחננה
 לכד תקרא שכן כמו סנקראת
 העליונה רכס כיון שאמר
 כעשה ערשקיס את הרמים
 שלשה עין השכס שהס ארבעה
 מן הרכס ופירוט הפסוק לא
 ימכול רמים והס השנים ואפילו
 הרכס לכדו לא ימכול אנתו כי
 לא תהיה המלכה זולתי
 שתיהן כיחד וזכר העליונה
 לכדה ולא זכר התחננה
 כי העליונה קלה לקחתה
 מהתחננה כי התחננה
 קבועה :

לכדה תקרא רמים לפי שהיא
 עקר מלאכת השתים והיא
 הגדולה והעליונה תקרא
 רמים ורכס אמר לא יחבל
 כשרש ריש : (כונפש) - חיי
 נפש וענינו רכין חסרונו :
 (ו) (והתעמר בו) - ענין
 שמוש עם הסחורה כמו
 שאז"ל הגונב נפש מישראל
 אינו חייב עד שיכניסו לביתו
 וישתמש בו וימכרו שנאמר
 והתעמר בו ומכרו שישתמש'
 בו : (י) (כי השדה כרעך)
 ענין חוב : (ב'שאת)
 שם

לא תבא א-ביתו לעבט עבטו: יא בחוץ
 תעמוד והאיש אשר אתה נשדו בו יוציא
 אליך את העבט החוצה: יב ואם-איש
 עני הוא לא תשבב בעבטו: יג השב
 תשיב לו את העבט כבוא השמש ושכב
 בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפניהנה
 שביעי אלהיך: ס יד לא תעשק שכיר
 עני ואביון מאהיך או מנהגך אשר בארצך
 בשערך: טו ביומו תתן שכרו ולא תבוא
 עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא
 את-נפשו ולא יקרא עליך אל-יהוה והיה
 בך חטא: ס טז לא יומתו אבות
 על-בנים ובנים לא יומתו על אבות איש
 בחטאו יומתו: ס יז לא תטור
 משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה:
 יח וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדה
 יהוה אלהיך משם על-כן אנכי מצוה לעשות
 את-הדבר הזה: ס יט כי תקצר
 קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב
 לקחתו לגר ליתום ולא למנהי יהיה למען
 יברכך יהוה אלהיך בכל מעשה ידך:
 ס כ כי תחבט זיתך לא תפאר
 אחרך

מצוה תקפו

תקפ"ח

תקפ"ט

מצוה תקצ"ב

תקצ"א

תקצ"ב תקצ"ג

בחקך רשות מדעם לא-תיעזר לביתך
 למסב משכוניה: יא בקרא תקום ונברא
 דאת רשי ביה ופק לך ית-משכונא לברא:
 יב ואם-נבר מסכן הוא לא תשכוב
 במשכוניה: יג אתבא תטיב ליה ית-
 משכונא במיעל שמשא וישכוב בכסותיה
 ויברכיך ולך תהי זכו קדם יי אלהך:
 יד לא תעשוק אנרא עניא ומסכינא
 מאחד או מניורך דבארצך בקרנך:
 טו ביומיה תתן אנגיה ולא תיעול עלוהי
 שמשא ארי עניא הוא וליה הוא מסר ית-
 נפשיה ולא יקרני עך קדם יי ויהיך חובא:
 טז לא ימותון אבהן על-פוס בנין ובנין
 לא ימותון על-פוס אבהן גבר בחוביה
 ימותון: יז לא תצלי דין גיור יתם ולא
 תסב משכונא לבוש ארמלא: יח ותדבר
 ארי עבדא הניתא במצרים ופרקך יי אלהך
 מתמן על-כן אנא מפקדך למיעבד ית-
 פתנמא הדין: יט ארי תחצוד חצרך
 בחקך ותחנשי עומרא בחקלא לא תתוב
 למסביה לגיורא ליהמא ולא רמלמא יהי
 בריל דיברכיך יי אלהך בכל עובדי ירך:
 כ ארי תחבוט זיתך לא תפלי בתרך
 לגיורא

רשי

לגיורא

(שם) חוב על כלום: (יב) לא תשכב בעבטו: לא תשכב בעבטו אצלך: (יג) כבא השמש - (ב"מ קט"ו וב"ק י"ד) חסכמות לילה
 הוא: ואם כסית יום החורף וזכר בתוכו חלה המדעשים (שמות כ"ב) עד בוא השמש תשיכנו לו כל האס תשיכנו לו וזכר השמש
 תקחנו: וברכך - ואם אינו מוכרן וכל חקום ולן תהיה נדקה: (יד) לא תעשוק שכיר - והלא כבר פתום חלה לעבור על
 האכילן בזה לחון לא תעשוק שכר שכיר שהוא עני ואביון ועל העשיה כבר הוזכר (ויקרא יט) לא תעשוק את רעך: אביון - ויקרא ד'
 סתא לכל דבר: מנהגך - זהו נדק: בשערך - זהו חובס החובל בעילות: אשר בארצך - לרבות שכר שהיה וכלים:
 (טו) ואליו הוא נושא את נפשו - אל השכיר הזה הוא נושא את נפשו למות עלה ככסו ונתלה קולו: והיה בך חטא - (ספרי)
 מ"ט

במחבריו מן מופר דמועס לא ריעול לביתיה למשכנו משכונת : יא בשקא מיקום ונברא דאנת סווד ביה
מפיק לד ית משכונא לשוקא : יב ואין גבר מספין הווא לא תפיר ומשכונת גבד :

ירושלמי

מתורא מתחור ליה ית משכונא במיעל שימשא
ואידמוד באיטליית ויכרין יחד ולך תהוי וכי תדם : אלהך :
לא תעצון אגרא באגרא מספיקא וצריקא מן אחרון :
ביומיה תמן אגריה ולא תטמוע עלורי שימשא ארום
מספין הווא ומו גנו אגרא הווא סבל ליה ית גפשיה ולא יצנת
עליכון קדם : אונדתר דלא יתוי גכון חוקא :

טו לא יתמטלו אבתו לא בפתרות ולא בחובי גנו וקניו לא יתמטלו לא בפתרות ולא בחובי אבתו איש
בחוביה על סהרין קשרין יתמטלו : יז לא תצלי דין גינרא נחמא וארקלא ולא ימשגן חר סנכין כטר
דארמלא דלא יקמו שיכבון בישן ופקון עלה טיב ביש בר תמרון משכונת לה : יח ותקוון דגרון ארום
משעקון תנתון בארעא המצבים ופכנ יתכון מיקרא בוי אלקהה מתקן גנו פן אגא מספיד לכו דמעבד ית פתקא
הוון : יט ארום תמרון מצריכון בתקליכון ותתקשו עומרא בתקלא לא תתובר למיסייה לגינרא לתקא
ולארמלא יתוי מטול די יכרככון מיקרא בוי אלקהו
בכל עיבדי ידכון : כ ארום תשגטון גינריכון לא
תמקרינו מן במריכון לגינרא לתקא לארקלא יתוון :

ירושלמי

ארום תמרון גינריכון לא תמקרוון יתרינו מן ברת מן
לגינרא לתקא ולארמלא יתוון :

ארום

רשיי

מ"ח אלף שמונה עשר על ידי הקורא : (יז) לא יומתו אבות על בנים - בעדות כניס ואם תאמר כעון כניס ככר נאמר ואם כחטאו יומתו
איש כחטאו וימת ואל כל מי שאינו איש מת בעון אביו והקטנים מתים בעון אבותם כידי שמים : (יח) לא תטוה כושפש גר יתום - ועל היגיד
ככר הוחר (דברים י"ו) לא תטוה משפט וסנה בעני לעבור עליו כעני לאוין לפי שקל להטות משפט עני יותר משל עשיר לכך הזהיר וסנה
עליו : לא תחבול - שלא תשעת הוזה : (יח) וזכרת : על מנת כן פדיתך לשמור חקותי אפילו אם חסרון לך ככר :
(ט) ושכחה עומר - אלא גדים מכלן אחרו עומר שיטו סאתים וזכחו ליטו שכחה - בשדה - לרכות שכח קמה ששכח
שקצתה וילקחור : לא תשוב לקחתו - (פיאה ח) מכלן אחרו שלא חריו שכח - שלפניו אינו שכחה שאינו סכל תשוב : למען יברכך :
(ספרי) וא"ע שכח לידו שלא כמתכוין ק"ו לעוסה כמתכוין אחרו מעתה נפלה סלע וידו ומלאה עני ונתפרנס כה הרי הוא הוא מתכרך
עליו : (כ) לא תפאר - (חולין קלא) לא תטול תפארתי אמונו מכלן שמעיון פילה כחילן : אחרך - זו (שם קלא) שכחה

באר רחובות דקדוקי רשיי

ואל חבל המתרגם עם אתתיה והיינו פועל עומד שמת כנד עגמו וראתה אשתו השמחה ממנו ושמה גסה היא זה התרגום הוא טועה דאלו
כן היו למכתב ו'שמת השי' בקמך וככ"ל

רשבי

וכ"ש שאר בני אדם : (יב) לא תשכב בעכוו לא תשכב בעכוו וכוונתו אלך : (טו) ולויו הוא נושא את נפשו - מתלוה נפשו כדי לאמל סמון - וכמוהו
חטאת עמו יאכלו ואל עונם ישפן נפשם - מתאזים הכהנים לאכול חטאות שיכחו על עונם : (טז) וכניס לא יומתו על אבות כס"ד :
כדכתיב

מכלל יופי

שם - (מאומה) שרשו מאמה והוא נוספת לפי שהמלה מלעיל
וענינה כלום : (לעכט עכטו) - הוא המשכון דבר שהוא
תפוש ומעוכב ביד האדם וזהו לעכט עכטו להפוש משכונת :
(יז) ויא תחבל - בשוא לבדו החיתורגש הכיר :
(יט) (עטר בשדרת) - היא אגודת העבריים :

(*) (*) (*) 27 33

אחריה לגר לתום ולא למנה יהיה : כא כי
 תבצר ברמך לא תעולל אחריה לגר לתום
 ולא למנה יהיה : כב וזכרת כי עבד
 היתה בארץ מצרים על-כן אנכי מצוה
 כה לעשות את-הדבר הזה : ס א כי-
 יהיה ריב בין אנשים ונשו אל-המשפט
 ושפטום והצדיקו את-הצדיק והרשיעו
 את-הרשע : ב והיה אם-בן הכוח הרשע
 והפילו השפט והקהו לפניו כדי רשעתו
 במקפד : ג אך בעים יבנו לא יסיף פן
 יסיף להכתו על-אלה מכה רבה ונקלה
 אחיה לעיניך : ד לא-תחסם שור
 בדישו : ס ה כי-ישבו אחים יחדו
 ומת אחד מהם ובן אין לו לא-תהיה אשת-
 המת החוצה לאיש זר ובמה יבא עליה
 ולקחה לו-לאשה ובמה : ו והיה הבכור
 אשר תלד יקום על-שם אחיו המת ולא-
 ימחה שמו מישראל : ז ואם-לא יהפץ
 האיש לקחרו את-יבמתו ועלתה יבמתו
 השערה את-הזקנים ואמרה מאין יבמי
 להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי :
 ח וקראו-לו זקני-עירו ודברו אליו ועמד
 ואמר

אחי יהי דין בין גברתי ויתקרבון
 לדניתי וידונן ויזבון ית-זבאה ויחיבון ית-
 חובא : ב ויהי אם-בר חיב-לאלקאה
 חייבא ונרמיניה דנינא וילקיניה קדמויה
 כמיסת חובתיה במנין : ג אך בעין ילקיניה
 לא יסיף דילמא-יוסיף לאלקיניה על-
 אלין מתא רבא וינקל אחוך לעינד :
 ד לא-תחוד פום תורא בד'שיה :
 ה אחיייחבון אחין בתרא וימות חד
 מנהון ובר לית ליה לא-תמי אתת-מיתנא
 לברא לגבר אוחדן יבמה ועול עליה ויסקה
 ליה לאנתו ויבמינה : ו ויהי בוכרא די
 תליד יקום על-שמה ראחיה מיתנא ולא-
 יתמחי שמה מישראל : ז ואם-לא יצבי
 נכרא למיסב ורתיבימתיה ותסקיבימתיה
 לתכע-בית דינא לקדם סביא ותימר סריב
 יבמי לאקמא לאחיהי שמה מישראל לא
 אבי ליבמותי : ח ויקרון-ליה סבי-קריתיה

וימללון

דשיי

שכחה : (כא) לא העולל . אם מלאת בו עוללות לא תקחה (פיאה לש) ואינו היא עוללות כל שאין לה לא כתף ולא כעף יש לה
 אחד וסס כרי היא לבעל הכית ורתיבי כנשרא יהושלחית אי ויהי כתף כפינין זה על גבו זה כעף חלו תלויות בסדרה ויורדות :
 א) כיהיה ריב - (סדרין) סתם להיות נגשים אל המוסט אמור מעתה חין שלום ואל תתוך מריבה ויגרס מלש לפיכך הנהיג
 כיו אומר מריבה : והרשיעו את הרשע . יכול כל הנותחייבון כרון לוקין תלמוד לומר ויהי אם כן הטיב דרשע . פעמים לוקה
 עפעמים חייב לוקה ויהי הלוקה לחודתן היבון : לא החסום שור כדושו . ללו שלח כתף לעשה (מכות יג) : והפילו השופט .
 תלמוד שאין תלקין אותו לא עומד לא יסב אלא חוטא : לפניו כדורש עתה . ולא חריו כדי שמים תכאן חרורו וילקין אותו סתי ידות תלמוד
 עשילי שולפניו (מכות כב) : במקספר . (שם) ולינו קוד כמספר למד שהו דבוק לומר כמספר חרבעים ולא חרבעים שלמים אלא
 ענין